

Transznacionális és multinacionális vállalat fogalma

A világgazdaság egyre jelentősebb szereplői azok a hatalmas vállalatok, amelyek tevékenységi köre már nem csak egy országra korlátozódik. Ezeket a vállalatokat szokták „multinacionálisnak” vagy „transznacionálisnak” nevezni. A kettő között lehet átfedés, de nem feltétlen ugyanarra a vállalttípusra vonatkoznak.

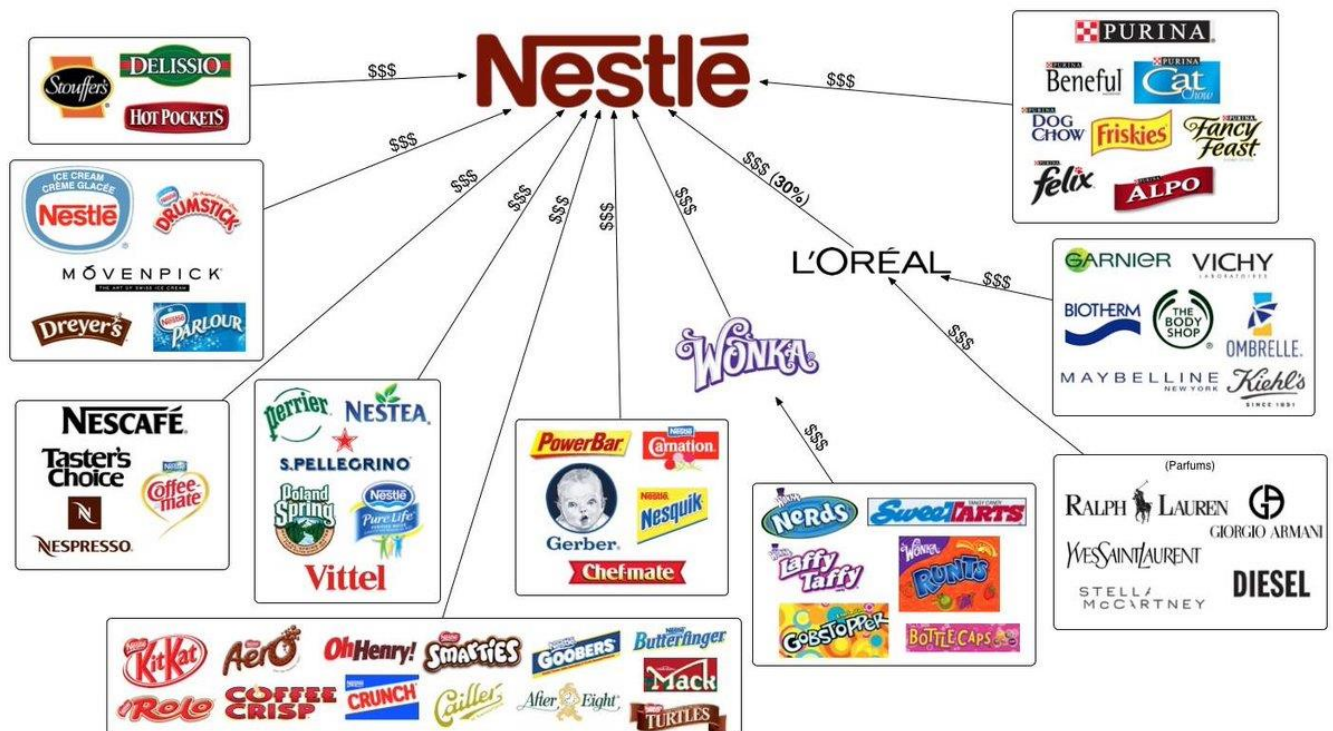
A multinacionális kifejezés arra utal, hogy a vállalat tulajdonosi köre több országból kerül ki. A legtöbb, a nemzetközi részvénytőzsdéken is jegyzett nagyvállalat multinacionálisnak tekinthető, mert részvényeiket különböző államokból származó befektetők birtokolják.

Ha egy vállalat tevékenységét több országban végzi, akkor nevezzük transznacionálisnak. Az ilyen cégek leányvállalatokat, gyártó, kiszolgáló vagy összeszerelő egységeket hoznak létre a különböző országokban. A transznacionális vállalatok egy része nem multinacionális, mert a tulajdonosi kör nem nemzetközi. Sokszor egy-egy család, vagy szűk baráti társaság birtokolja a vállalatot és az sem ritka, hogy nem részvénytársaság formájában tevékenykedik, tehát a lehetősége sincs meg annak, hogy multinacionálissá váljon.

A TNC-k tevékenysége

A transznacionális vállalatokra jellemző, hogy tevékenységük sohasem egy nemzetgazdaságra terjed ki és különös figyelmet fordítanak arra, hogy az egyes régiók közti különbségeket kihasználják. Ezekből következően nagymértékű rugalmasság és alkalmazkodóképesség jellemzi a transznacionális vállalatok tevékenységét. Mindezek azt eredményezik, hogy a költségeket a lehető legalacsonyabbra képesek lefaragni, a vállalat által termelt profit pedig a lehető legmagasabb lesz.

A transznacionális vállalat számára az egész világ jelenti a piacot és részegységei is megtalálhatók bárhol. Ha az olcsó munkaerő a legfőbb szempont egy-egy részegység szempontjából, akkor oda telepíti azokat, ahol a legolcsóbb a munkaerő. Ha a szak tudás fontossága az elsődleges, akkor pedig oda, ahol megvan a megfelelő szak tudás. Lényeg, hogy a vállalat hatékonyan működjön és a lehető legmagasabb profitot termelje.

Forrás:

<http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/termesztudomanyok/foldrajz/tarsadalomfoldrajz/vilaggazdasag/transznacionalis-es-multinacionalis-vallalatok>

Környezeti hatás

A neoliberális közgazdászok szerint a globalizáció a növekedés serkentésévé hosszú távon a környezet minőségét is javítja. A környezetvédelemmel foglalkozók általános véleménye viszont az, hogy a negatív ökológiai hatások messze felülmúlják a pozitívakat. A globalizáció miatt kiéleződött versenyben országok sora kényszerül a környezetvédelmi szabályozás gyengítésére. A nemzetközi specializáció gyakran környezetkárosító, monokultúras mezőgazdaság kialakulásához vezet. A gazdasági globalizáció és a jelenlegi pazarló termelési mód kölcsönösen erősíti egymást

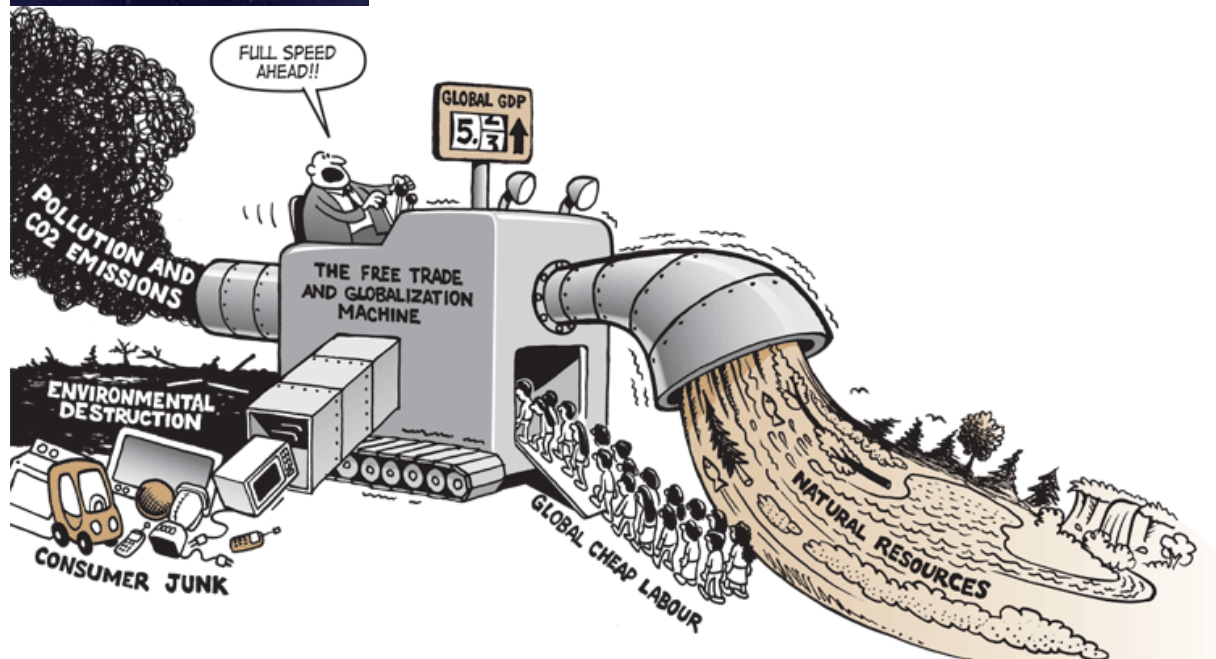
A neoliberális globalizáció hívei szerint a gazdaság nemzetköziesedése környezeti szempontból is üdvözlendő, hiszen így az erőforrások felhasználása a lehető leghatékonyabb lehet. Azaz elvben csökken a pazarló energia- és anyagfelhasználás, és ezzel a környezetszennyezés is. A gazdasági jólét ráadásul mintha jótékony hatással lenne a környezet állapotára: a gazdag országok példája legalábbis ezt sugallja. A környezetvédők és az ökológiai közgazdászok egyöntetű véleménye azonban, hogy a globalizáció, a távolsági kereskedelem általában, de különösen a jelenleg formálódó szabadkereskedelmi rendszer *akadályozza a (valódi) fenntartható fejlődés megvalósítását, és környezeti szempontból erőteljes kritikával illetendő.*

Az ipari célú környezetrombolás fokozhatja a szegénységet, illetve ronthatja a kiszolgáltatott emberek életkörülményeit: a folyók elszennyezése a környékbeliek ivóvizét teheti tönkre, az erdő irtása nemcsak az erdőhöz kapcsolódó "ökoszisztéma-szolgáltatások" (tűzifa, gyümölcsök, vadászható állatok²) elérhetőségét szünteti meg, de az erózió- vagy az áradásveszély fokozódása révén a mezőgazdaságot is károsíthatja.

A globális éghajlatváltozás, a világméretű fajpusztulás, az egyre nagyobb területekre kiterjedő szennyezés, az állatok illegális vadászat és csempészete a globalizációs folyamat részének tekinthetők. Ezeket a problémákat ráadásul kizárólag globális szinten lehet megoldani.

http://www.eszmelet.hu/boda_zsolt-a-gazdasagi-globalizacio-kornyezeti-hatasai/

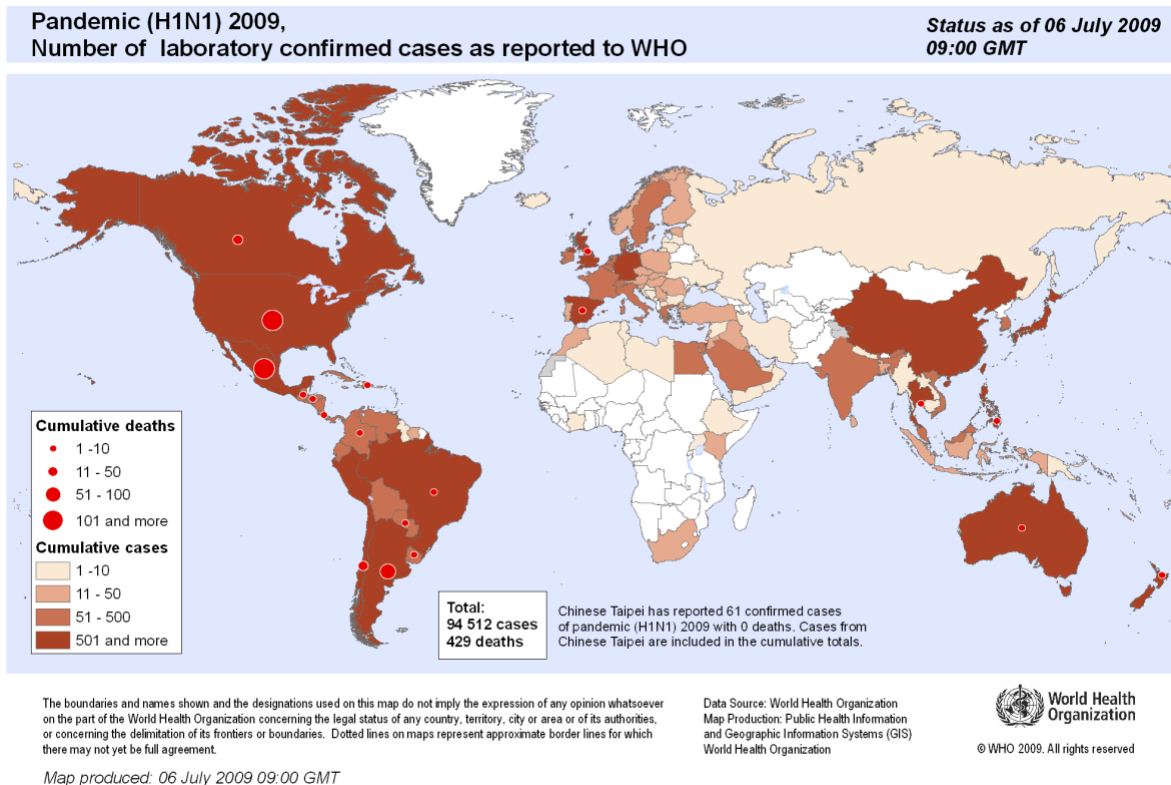

EGÉSZSÉGÜGYI HATÁSOK

A globalizáció első csírái már a középkori kereskedővárosok felvirágzásában felismerhetők, igazi kiteljesedése azonban csak a 20. század végén következett be. A globális világ napjainkra az egész bolygónkat érintő rendszerének kiépülését a közlekedés, a távközlés, a kommunikáció, de legfőképpen az internet fejlődése tette lehetővé. Ez a jelenség, amely lerövidítette a távolságokat, elérhető közelségbe hozta a távoli világokat jelentősen átalakította az egészségügyi kihívásokat is. Az idegenforgalom fejlődésének, a mind gyorsabb és nagyobb távolságra történő utazásoknak, az áruszállítás kiszélesedésének következtében jelentősen felgyorsult a betegségek világszintű terjedése. Egy fertőzött vírushordozó néhány óra alatt a fertőzés helyétől nagy távolságra juthat el, különösen a hosszabb lappangási idejű betegségek esetében a betegség megjelenéséig sok ember fertőződhet meg. Ennek tipikus példája volt a 2009-es influenza-pandémia, amely szerencsére ugyan a várokozásokhoz képest kevesebb megbetegedést okozott, de rövid idő leforgása alatt minden kontinensen megjelent.

Ugyancsak a globalizáció, a termelés és a kereskedelem világméretű szerveződése hívta fel a figyelmet a vegyi- és élelmiszerbiztonsággal kapcsolatos veszélyekre. A közelmúlt ilyen eseményei közé tartozott pl. a hazai pirospaprika aflatoxinnal történt szennyeződése (2004), 2011-ben Németországból származó dioxonnal szennyezett disznó- és baromfihús került a boltokba, veszélyes hasmenéses járványt okozó kólibaktérium fertőzés volt az ún. uborkabotrány 2011-ben. A nemzetközi élelmiszeráruház-láncokkal a szennyezett és esetlegesen veszélyes élelmiszerek távoli országokba is eljuthatnak. Az egyre nagyobb méreteket öltő, globális hatású környezetszennyezésnek ugyancsak vannak egészségügyi vonzatai, pl. az allergiás megbetegedések jelentős emelkedése, a fertőzött ivóvíz okozta megbetegedések stb.

A globalizáció uniformizáló hatásának köszönhető a táplálkozási szokások jelentős átalakulása, és az ehhez kapcsolódó egészségügyi problémák megjelenése pl. a növekvő szénhidrát- és zsírfogyasztás következményei.

Turizmus

A nemzetközi turizmus 7 százalékkal nőtt 2017-ben, meghaladva az 1,3 milliárd utazót a világon, ez felülmúlja a várakozásokat - közölte a madridi székhelyű Turisztikai Világszervezet (UNWTO) hétfőn nyilvánosságra hozott jelentésében.

A szervezet kiemelte: az elmúlt hét évet tekintve ez a legnagyobb éves növekedés, amely folytatódhat 2018-ban, igaz, mérsékeltebb, 4-5 százalékos ütemben.

"A nemzetközi utazások továbbra is erőteljesen növekednek, megszilárdítva a turisztikai ágazatot, mint a gazdasági fejlődés motorját. A világ harmadik exportágazataként a turizmus elengedhetetlen a munkahelyteremtéshez és a fellendüléséhez az egész világon" - hangsúlyozta Zurab Pololikashvili, a szervezet főtitkára.

Térségekre bontva a legnagyobb mértékű, 8 százalékos bővülést Európában és Afrikában tapasztalták.

Európába 671 millió turista érkezett a világ más részeiről, míg Afrikát 62 millióan választották.

A legnépszerűbb úti célok európai országok voltak: az első helyen továbbra is Franciaország áll, azonban azt, hogy pontosan mennyi turista kereste fel, csak később hozzák nyilvánosságra.

A második leglátogatottabb ország Spanyolország volt a múlt évben. A 82 millió külföldi turistának köszönhetően 9 százalékos növekedést jegyezhet 2016-hoz képest.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/porog-a-nemzetkozi-turizmus.273661.html>

Az utazást minden eszközzel népszerűsítő Ellingham szerint már a nemzetközi idegenforgalom olyan káros hatásokkal jár a környezetre nézve, hogy gyakorlatilag nincs is értelme a mostanában divatos kifejezésekkel élve fenntartható, vagy felelős turizmusról beszélni. Ellingham azt szeretné, ha a turisztikai szakma tudatosítaná az utazókban, mekkora kárt okoz a környezetnek egy-egy jól sikerült nyaralás. A szakember legnagyobb ellensége az angolban binge-flying-nak nevezett jelenség, amikor az utazók minden különösebb indok nélkül, pusztán az alacsony jegyárak miatt repülnek el valahova, súlyosan károsítva ezzel a környezetet.

A növekvő turizmus által okozott károkat az üzletember a dohányipar által okozottakhoz hasonlítja, amely hosszú-hosszú éveken át semmibe vette a dohányzás káros hatásait bizonyító kutatási eredményeket és ezek ellenére egyre nagyobb mennyiségben gyártotta, gyártja a dohánytermékeket. Az idegenforgalmi iparág, s ezen belül a légitársaságok is hasonlóan cselekszenek - véli Ellingham - amikor a nagyobb profit reményében teljességgel figyelmen kívül hagyják a repülőeszközök levegőbe kerülő káros gázok hatásait.

Bár a légiközlekedési iparág jelenleg csak 5,5 százalékát produkálja Nagy-Britannia széndioxid kibocsátásának, a tendencia rohamosan növekszik, és több elemzés is rámutat arra, hogy néhány évtizeden belül a repülőgépek lesznek a legnagyobb légszennyezők. Ezt alátámasztja, hogy egyes becslések szerint a következő húsz évben

háromszorosára nő majd a világ légiforgalma.

<http://www.origo.hu/utazas/20070509aturizmus.html>

Nyelvi hatások

Annak ellenére, hogy a mandarint (kínai) és a spanyolt anyanyelvükként többen beszélik, mint az angolt, a globalizációs folyamat révén ma az angolt tekinthetjük a világ közvetítő nyelvének. Ezen a nyelven bonyolítják a legtöbb e-mail üzenetet, a világ rádióinak jelentős százaléka angol nyelvű és az angol a domináns nyelv az interneten is.

Az angol nyelv kezdeti, a kolonizációnak köszönhető szétszórattatását a 20. század végén és a 21. században egy újabb követi, az angol nyelv nem kizárólag a célnyelvi kultúrát és műveltségi háttérét biztosítja beszélője számára, hanem egyfajta globális tudományos és technikai közvetítő nyelvvé is lesz. A huszadik század végén pedig azzal a ténnyel vagyunk kénytelenek szembesülni, hogy ennek a nyelvnek ma már több a nem anyanyelvi, mint az anyanyelvi beszélője. Mindebből az is következik, hogy az angol nyelv mára nem azoké, akik anyanyelvüként beszélik: az úgynevezett *nemzetközi angol nyelvek* (World Englishes) használóik tulajdonát képezik. Az angol nyelv már nem kizárólag az anyanyelvek funkcióit, hanem speciális felhasználói igényt is kénytelen kielégíteni, elszakad eredeti szociokulturális kontextusától, és a nyelvhasználat célja végeredményben már ritkán az anyanyelvi használóhoz közelítő *proficiency*, inkább egy használható, kommunikációra alkalmas eszköz, egy közvetítő nyelv birtoklása. Aki ma angolul „tud”, nem feltétlenül hangzik született amerikainak vagy britnek, és nem is feltétlenül óhajt a nyelvtanárok által a célnyelvi kultúrának tekintett értékcsomaggal azonosulni.

Mivel angolul szinte mindenki beszél valamennyire, ez a nyelv mára túllépet a szigorúan vett kulturális aspektusokon, a társadalmi, politikai, gazdasági és vallási rendszereken, aminek két következménye is van: az egyik az, hogy ha nagyon szélsőségesen akarok fogalmazni, az angol nyelv ma mindenféle ideológia hű szolgája tud lenni, ha akar (ennek nem biztos, hogy örülünk), a másik, hogy ez az ún. *globális angol*, mivel egyre kevésbé igényli a nemzetekhez köthető kulturális identifikációt, az interkulturális kommunikáció mellett a kritikai elemzés, sőt olykor a társadalmi ellenállás eszközévé is képes válni.

<http://www.tani-tani.info/elf>

Kultúrára való hatás

A globalizáció az egész világra kiterjedő folyamat, amely áthatol a nemzeti határokon.

A globalizáció a nyugat /amerikai/ kultúrát terjeszti minden kontinensen.

A folyamatot erősítik a multinacionális cégek, melyek a világ nagyon sok pontján alapítanak cégeket, ezek arculata, technológiája azonos.

A technika fejlődése is csak a folyamat gyorsulását eredményezi, az Internet szinte közelbe hozza a nagyvilágot, és még csak ki sem kell mozdulni a szobából.

A világon bárhol meg lehet vásárolni ugyanazokat a technikai eszközöket.

A kultúrák kezdik elveszíteni az egymástól való különbözőségüket, ennek a homogenizáló folyamatnak többféle következménye lehet: **gyengítheti vagy felerősítheti a nemzeti identitást /tudatot/**, attól függően mennyire erősek a nemzeti kulturális intézmények, társadalmi szervezetek. Mekkora a befogadó igény a polgárok részéről.

A multikulturalizmus fogalmának megjelenése, elterjedése a kulturális sokszínűség elfogadása (vagy éppen elutasítása) szintén a globalizációs folyamat részének tekinthető

Az USA-ban kialakult pazarló fogyasztási modell sajnos mintául szolgált a többi ország számára is, amelyek bár kultúrájuk, szokásaik, hagyományaik alapján teljesen különböztek, mégis a fogyasztói szokások átvételével vagy legalább az ilyen típusú fogyasztói vágyak széles körben való elterjesztésével jórészt hasonlatossá válnak egymáshoz és a minta országhoz is. A hosszabb történelmi múltra épülő nem nyugati társadalmak is behódolnak a pazarló fogyasztói stílusnak, és érdekes módon a legszegényebbek is átveszik a pazarló fogyasztási modellt. Sajnálatos módon a kibontakozó globalizáció is ez irányba hat.

A pazarló fogyasztás fő jellemzői: a silány minőség, az igen rövid használatra készült „tömegbóvlik”, az eldobható termékek egyre bővülő köre, a nagy energiaigényű gépek, technológiák működtetése, az anyagigényes termelés. A gyenge minőségű, rövid ideig használható javak esetében nagyon lerövidül az az idő, amely alatt a nyersanyagból hulladék lesz.

A transznacionális vállalatok globális tevékenysége során pedig ún. világtermékek jöhetnek létre. Ezeket a termékeket szinte a világ minden táján ismerik, keresik és népszerűek. Az egyik legismertebb világtermék a Coca Cola, de a Google vagy Facebook is ilyen terméknek számít.

https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/0007_a4_1049_1051_fenntarthatofeji_2/a_fogyasztoi_tarsadalom_es_a_pazarlo_fogyaszta_XbuHKsp5rgRyz7ne.html

